

УДК 351.82: 316.3

С. В. Сімак,

к. держ. упр., доцент,

професор з науково-педагогічної роботи, Академія муніципального управління, м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДОЛОГІЇ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНИМ ПАРТНЕРСТВОМ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

S. Simak,

PhD in Public Administration., Vice-rector, Academy of Municipal Administration MES Ukraine

FEATURES RESEARCH METHODOLOGY GOVERNANCE PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP ON THE MODERN STAGE OF DEVELOPMENT OF UKRAINE

У статті розглянуто методологічні підходи до державного управління сферою публічно-приватного партнерства через призму основних економічних теорій. Здійснено аналіз основних напрямів теоретико-методологічних основ розвитку партнерської взаємодії державного та приватного секторів. Для розуміння сутності публічно-приватного партнерства з точки зору методології розглянуто та проаналізовано основні існуючі економічні теорії.

Доведено, що методологічною основою досліджень державного управління в сфері публічно-приватного партнерства повинен стати інтегральний підхід, який ґрунтується на різноманітті всіх теорій та течій, що дозволить розглядати публічно-приватне партнерство з різних точок зору. Проаналізовано основні зміни методології, які пов'язані з її гуманізацією, зближенням природознавства і соціально-гуманітарних наук, протилежних концептуально-методологічних підходів, розширенням застосування системного підходу, посиленням орієнтації методології на практику.

The article considers methodological approaches to the governance of the public-private partnership through the prism of the major economic theories. The analysis of main areas of theoretical and methodological bases of partnership of the public and private sectors. To understand the essence of public-private partnership from the perspective of methodology reviewed and analyzed the main existing economic theory.

Proved that the the methodological basis of research governance in the field of public-private partnership should become an integral approach based on a variety of theories and trends that will examine public-private partnerships from different points of view. The basic methodology changes related to its humanization, the convergence of science and the social and human sciences, opposing conceptual and methodological approaches, the expansion of a systematic approach, increased targeting methodology in practice.

Ключові слова: державне управління, публічно-приватне партнерство, методологія, методологічні основи, економічна теорія, державний сектор, приватний сектор.

Key words: public administration, public-private partnerships, methodology, methodological bases, economic theory, public sector, private sector.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

На думку автора, одним з актуальних завдань сучасної науки у сфері державного управління є формування методологічних основ досліджень механізмів публічно-приватного партнерства. Це, в свою чергу, дозволить фундаментально розглянути тенденції та протиріччя соціально-економічних процесів в цьому секторі економіки, пояснити їх причини та передбачати наслідки.

Для розуміння сутності публічно-приватного партнерства з точки зору методології необхідно почати з розгляду та аналізу основних існуючих економічних теорій.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Методологічні основи розвитку публічно-приватного партнерства розкриваються у наукових працях багатьох зарубіжних вчених, серед яких Дж. Аллан, С. Афанасьєв, Н. Безбах, В. Варнавський, Д. Грімсі, А. Зельднер, В. Клепиков, В. Кузьмін, Є. Сава, О. Харт, Х. Хем та багатьох інших.

Питання методології державного управління публічно-приватним партнерством в своїх працях досліджують такі вітчизняні вчені: М. Авксентьєв, Г. Аксьонова, Н. Безбах, О. Головінов, А. Гриценко, Л. Дмитриченко, С. Єрмілов, С. Клименко, О. Ляхович, В. Павлов, О. Пиль-

тяй, Л. Проданова, О. Солодовнік, О. Тофанюк, М. Хохлов та інші.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Завдання статті полягають у дослідженні методологічних основ державного управління публічно-приватним партнерством на сучасному етапі розвитку України, у вивченні методологічного впливу ідей багатовекторності розвитку.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

З точки зору нашого дослідження, цікавий досвід перших представників економічного лібералізму, якими можна вважати меркантилістів та фізіократів, наукові дослідження яких були здійснені у 16—18 сторіччя у Європі в період формування національних ринків і розвитку міждержавних зв'язків.

Представники меркантилістів вбачали, що основним завданням держави є протекціонізм в зовнішній торгівлі, тобто підтримка виробників на внутрішньому і зовнішньому ринках. Меркантилістів цікавило збільшення багатства не стільки в окремих людей, скільки в державі загалом. Реалізацію цього вони бачили в проведенні державою цілеспрямованої протекціоністської зовнішньоторговельної політики [10].

Яскравим прикладом впливу їх ідей на розвиток економіки і держави в цілому є Франція кінця 17 століття, коли вона перетворилася з аграрної на торговельно-промисловою державу, почалось будівництво доріг і каналів, почала розвиватись оброблювальна промисловість.

Фізіократи, ґрунтуючись на досягнутих при меркантилістах успіхах в економіці, вважали, що лише необмежена дія природних законів (у тому числі свободи торгівлі) слугує суспільному благу, рятуючи за невтручання держави у сферу підприємництва, за вільну конкуренцію. Так, А. Тюрго взагалі виступав проти впливу держави на торгівлю, порівнюючи подібне втручання із "забезпеченням подушками всіх дітей, які можуть впасти". Він був настільки ярим прибічником скорочення державних витрат, що навіть витрати на інфраструктуру — прокладку доріг між містами і провінціями Франції — вважав за необхідне розподіляти між їх користувачами, особливо землевласниками, чим накликав на себе роздратування ряду представників еліти [1].

Французький представник фізіократів Ф. Кене, будучи противником втручання держави в промисловість, був водночас прихильником її участі в розвитку інфраструктури (особливо на рівні місцевої влади) [7].

Вперше комплексно обґрунтував економічний і політичний лібералізм Адам Сміт у своїй праці "Дослідженні про природу і причини багатства народів". У класичному економічному лібералізмі він приділив увагу соціальним проблемам, господарській ролі держави. Сміт також відводив державі роль гаранта свободи дій, приватної ініціативи для тих, хто створює багатство суспільства, незалежних індивідуальних господарських агентів. На його переконання, вільне поєднання й конкурентна боротьба приватних інтересів принесуть велику користь суспільству і матимуть кращі результати, аніж втручання держави. Остання покликана лише забезпечувати умови для конкуренції, в обмеженні якої і полягає, як вважав класик, інтерес підприємців.

Сміт визнає необхідність державного втручання в економіку в певних галузях. Він виділяє види діяльності, які хоча й "приносять незліченні вигоди всьому суспільству", але за природою своєю такі, що прибуток від них не зможе "виручити вкладених у них витрат" окремої особи або декількох приватних осіб. Утримання таких суспільних підприємств, установ є обов'язком держави, оскільки, як показала практика, при реалізації функцій загальноекономічного призначення, існують межі індивідуальної господарської ефективності [5].

Новий рівень аналізу взаємодії приватного капіталу й держави пов'язаний з іменем "реформатора" господарського лібералізму Дж.-Ст. Мілля. Вчений перейшов від аналізу господарської поведінки однієї людини до колективних форм — акціонерних товариств, а також приділив увагу соціальним питанням. Будучи прибічником дотримання суспільного блага, вчений виступав за широкий розподіл приватної власності серед громадян при неухильному дотриманні їх прав, у тому числі й економічних [1].

Ведення справ краще надати приватному капіталу з активними агентами, — справедливо вважав Мілля, — а контроль належного виконання прийнятих ним на себе обов'язків — суспільству. Уряд повинен визначити приватному підприємництву умови діяльності, які забезпечують загальну вигоду, або зберегти за собою таку над ним владу, аби вигоди від монополії могли діставатися суспільству. Так була висунута ідея, яка отримала в наші дні розвиток у вигляді системної концепції державно-приватного партнерства, заснованої на ідеї функціональної природи ДПП. Мілля вважав повністю виправданим надання в цих галузях концесії — форми ДПП з правом держави на певних умовах отримати назад у своє ведення важливі для суспільства підприємства, або продовжувати здійснювати контроль й регулювання цін на послуги, які ними надаються. Не менш сучасною є й думка про те, що держава може бути власником каналів і залізниць, не займаючись безпосередньо їх експлуатацією, оскільки приватні компанії, які орендують їх у держави, майже завжди краще експлуатуватимуть їх [1].

На думку І.А. Брайловського, велику роль у розумінні ества і можливостей співпраці держави й приватного капіталу в даній області відіграв Фрідріх Ліст — німецький учений, економіст-практик, який заклав основи історичної школи політичної економії. Ліст обґрунтовував необхідність державного втручання і регулювання економіки історичним досвідом Німеччини і, зокрема, ганзейських міст. Їх занепад, який мав місце після тривалого процвітання, він пов'язує з пріоритетом матеріальних цілей і зневагою політичними інтересами. Насправді має значення адекватна оцінка економічних інтересів, які не повинні визначатися короткостроковою, миттєвою в історичному вимірі вигодою. Головна мета держави — прораховувати наслідки господарської політики на тривалу перспективу. Держава покликана сприяти розвитку не виграшних в поточній господарській обстановці напрямів — тут приватний капітал успішно працює, в основному, сам. Вона, як відомо, повинна допомагати тим сферам економіки, які, за вимірами приватного капіталу, недостатньо прибуткові і, що важливо, довго окупаються. Під сферою, яку держава покликана, забезпечуючи сприятливі умови для

розвитку власної промисловості, узяти під свою відповідальність, тим самим допомагаючи приватному капіталу, якраз і мається на увазі інфраструктура (виробнича — транспорт, енергетика; соціальна — в першу чергу освіта, наука) [1].

Засновник неокласичної економічної теорії А. Маршалл на перший план висував свободу підприємництва, відводячи конкуренції роль її опори. На його думку, уряду необхідно обґрунтувати застосування тих або інших заходів впливу. Без очевидної вигоди жодному крупному державному підприємству не гарантована можливість функціонування. Одночасно, справедливий докір в бюрократизації — і державних, і приватних підприємств, яку відзначав ще Мільє і на яку вказує і Маршалл, — можна адресувати сучасним компаніям, коли про забезпечення ефективного контролю платника податків над підприємствами часто говорять не доводиться. При цьому Маршалл підкреслює корисність і необхідність об'єктивної статистичної, кількісної оцінки економічних кроків уряду, "виміри суспільних інтересів", які потребують попереднього вивчення й адекватного тлумачення отриманих даних. Така необхідність продиктована поширенням тенденції до спільних державно-приватних дій, у тому числі в інфраструктурі на європейському просторі.

На думку автора, цікавим є погляд представників марксистської теорії, які вбачали в державно-приватному партнерстві конкретну господарчу форму, яка відображає взаємовідносини між державним і приватним сектором у ході розвитку об'єктивного процесу кооперування (об'єднання) виробництва, концентрації та централізації капіталу.

Протягом ХХ ст., у міру розширення державного регулювання, все більші обсяги державних коштів почали вкладатися в будівництво об'єктів інфраструктури, шляхи сполучення, енергетику. Неухильне зростання господарського впливу держави, під прямий контроль і регулювання якої до початку 1970-х років підпадали все нові види діяльності, побило всі рекорди. Кейнсіанство саме по собі не передбачало прямого втручання держави у відносини власності, оскільки вважалося, що не власність на засоби виробництва суттєва для держави. Не виключалися, щоправда, такі компроміси, як альянс держави з приватною ініціативою у формі "змішаної економіки" з метою забезпечення плідної співпраці держави й приватного сектора, коли ринок поєднується з держінтервенціями, спрямованими на досягнення цілей, непідвладних автоматизму ринкових механізмів. Таким стало неокейнсіанство нобелівського лауреата П. Самуельсона. Цьому теоретикові вдалося поєднати елементи неокейнсіанського і неокласичного напрямів економічної теорії з концепцією "неокласичного синтезу" і виходом на концепцію змішаної економіки.

Отже, кейнсіанська теорія визначає державно-приватне партнерство, як організаційну форму забезпечення спільного використання державного і приватного капіталу з метою вирішення соціально важливих проблем, серед яких створення та ефективне використання об'єктів інфраструктури і, взагалі, зростання обсягів національної економіки та добробуту громадян.

У 1950-і роки Самуельсон разом з іншим американським економістом Р. Макгрейвом розробив основні

положення абстрактної теорії суспільних благ, в якій аналізувалися їх об'єктивні господарські властивості та індивідуальні переваги економічних агентів. У ній, зокрема, показано, що державні й приватні економічні інтереси не завжди знаходяться в конфлікті. Господарська діяльність держави повинна визначатися інтересами індивідуума в цілях досягнення загальноекономічного оптимуму Парето. Ринкові процеси передбачають доповнює й корегуюче державне втручання для задоволення потреб людей у товарах і послугах, які ринок сам по собі не в змозі забезпечити. Дане положення перегукується з "дуалістичною концепцією", згідно з якою держпідприємства є додатком до приватного капіталу, усувають "провали ринку". Саме в рамках теорії суспільних благ зроблені спроби визначити можливі напрями, логіку й раціональні межі державної участі в господарських процесах, доцільність і міру її взаємодії з приватним капіталом [1].

Теорія суспільних благ виявляє недоліки ринкового механізму в сфері задоволення суспільних потреб, проте, як і суміжна з нею теорія державного підприємництва, не дає відповіді на питання, чому в одних випадках діють держпідприємства, а в інших — використовуються податкові методи, субсидії або залучення приватного капіталу державою для виконання певних робіт. У цілому, на основі цих теорій можна зробити висновок щодо необхідності співпраці або партнерства держави й приватного капіталу не лише в сфері виробництва, але й у сфері розподілу, а також щодо використання різних форм в залежності від конкретної господарської обстановки і умов. Так, блага можуть бути вироблені на підприємствах державних, а реалізовуватися через приватний сектор. Послуги державних залізниць можуть продаватися через приватне транспортне агентство. При цьому питання щодо об'єктивної необхідності вирішення суспільних проблем не слід змішувати з інтересами певних громадських груп [1].

Значний інтерес для даного дослідження, у розрізі сучасного періоду реформування і трансформації економіки України, на думку автора, представляє такий достатньо новий напрям сучасної економічної науки, як неоінституціоналізм.

Неоінституціоналізм сформувався у 60—70 роках 20 сторіччя на основі теорії інституціоналізму, яку справедливо можна вважати основою багатьох сучасних економічних концепцій.

Виходячи з того, що основним елементом неоінституціональної теорії є інститути, її представники розглядають публічно-приватне партнерство як інститут економіки змішаного типу, який через встановлення низки як формальних, так і неформальних правил регулює співробітництво державного і приватного секторів.

Слід відзначити, що особливу увагу інституціоналізм приділяє поняттям "довіра", "соціальний капітал". На основі сучасного бачення "...природу соціального капіталу правомірно пов'язувати з взаємністю зобов'язань, соціальною солідарністю, культурою, об'єднанням зусиль заради спільного інтересу, довірою між суб'єктами суспільних відносин та довірою останніх до інститутів (економічних, соціальних, управлінських, політичних) що діють на різних рівнях ієрархічної структури суспільства" [6]. Таким чином, інститути мають велике

значення для ефективного партнерства: по-перше, необхідні чіткі формальні, тобто законодавчо встановлені, правила стосовно зобов'язань, взаємодії, механізмів розрішення можливих конфліктів інтересів; по-друге, необхідні неформальні правила — корпоративна культура, тобто колективна система ділових принципів, норм поведінки, традицій тощо [9].

Проведений аналіз різних форм взаємодії державного і приватного секторів з точки зору основних економічних теорій, доводить, що лише у кінці 20 століття почали з'являтися перші наукові напрямки співпраці держави та бізнесу, в яких державний та приватний сектори розглядались як рівноправні партнери.

Однією з методологічних основ аналізу сутності та механізмів розвитку публічно-приватного партнерства, на думку автора, можна назвати теорію самоорганізації сучасних суспільств, в якій громадянському суспільству відводиться вагома роль.

На думку окремих вітчизняних дослідників [8], у методологічному плані при вивченні питання публічно-приватного партнерства важливо використовувати й розвивати підхід, що ґрунтується на аналізі розділено-сумісних відносин у сфері управління й влади. Це необхідно тому, що в соціальних відносинах, які завжди є відносинами між людьми, взаємодіють різні (розділені) інтереси, а в самій взаємодії реалізується прагнення до спільних дій з метою задоволення вказаних інтересів. Це найбільш фундаментальна підвалина функціонування суспільства, і без її розуміння практично не можна забезпечувати цивілізований розвиток самого суспільства.

Відомий вітчизняний вчений А.А.Гриценко [3] визначав поняття розділено-сумісних відносин наступним чином: сумісно-розділена праця являє собою категорію більш глибоку, ніж суспільна праця, тому що остання виникає й може бути зрозумілою лише через сумісно-розділену працю. І навпаки, сумісно-розділена праця не передбачає суспільної праці, а є формою її породження. Сама собою сумісність, рівно як і роздільність, притаманна вже життєдіяльності тварин. Але лише така сумісність, яка містить у собі роздільність, та така роздільність, яка полягає в сумісності, утворюють суспільний зв'язок, породжують суспільні відносини. Разом із закріпленням і розвитком цього відношення праця набуває визначеності, з одного боку, індивідуальної, а з другого — суспільної праці. Але та, й інша містять у собі, у зняттю вигляді сумісно-розділену працю [8].

Щодо відносин державно-приватного партнерства, дослідники вважають, що сумісними є відносини об'єднання фінансових, трудових, інтелектуальних та інших ресурсів задля спільної реалізації проєктів, а розділеними є відносини власності, відносини щодо розподілу ризиків, а також щодо одержання і привласнення вигід від реалізації проєктів державно-приватного партнерства [2].

У процесі розроблення концептуальної моделі публічно-приватного партнерства важливим є використання методологічних можливостей соціально-філософської й соціологічної концепції простору (Е. Берджес, П. Бурдьє, В. Виноградський, Е. Гидденс, Г. Зиммель, О. Конт, П. Сорокін), згідно якої процес міжсекторної взаємодії, при вирішенні соціально-значущих завдань, розглядається як процес у рамках соціального підпростору, що утворюється у ході складного взаємовпливу

ряду полів, потенціалів. Вони виникають через відмінності та різноманіття можливостей взаємодіючих організацій, що відображають специфіку їх структур, ресурсів, правил діяльності та норм поведінки [8].

Дослідник В. Якімець [11] зазначає, що простір міжсекторного партнерства характеризується набором функціонально-значущих полів, у багатовимірній варіації яких формується, інституціоналізується і реалізується той або інший варіант міжсекторного партнерства:

1. Нормативне і правове поле охоплює всю сукупність законів, інших нормативно-правових документів, що створюють, або на основі яких виникає легітимне міжсекторного партнерства.

2. Ресурсне поле охоплює всю сукупність матеріальних і нематеріальних можливостей учасників міжсекторного партнерства, зокрема, майно, що знаходиться у власності організацій або передане їм у управління, трудові ресурси, добровольчі ресурси, технології і ноу-хау і інші ресурси, а також систему заходів, що прийняті в рамках кожного сектора щодо нормування, обліку і використання ресурсів, і, звичайно, про можливості застосування ресурсів в умовах соціального партнерства.

3. Фінансово-економічне поле — це особлива частина простору соціального партнерства, оскільки включає не тільки грошові кошти і майно організацій учасників, але і способи їх обліку, переміщення, витрати, а також різні фіскальні і фінансові інструменти, які застосовуються під час реалізації міжсекторного партнерства.

4. Поле процедур, організаційних структур і механізмів представляє собою вельми важливе з практичної точки зору поле, що містить опис процедур і механізмів міжсекторного партнерства, а також різних організаційних структур.

5. Інформаційне поле — це система збору, обробки, представлення інформації, необхідної для реалізації міжсекторного партнерства, а також властивості, якою така інформація і доступ до неї повинні відповідати (прозорість, зрозумілість тощо).

Саме в межах партнерства найкраще виявляються та використовуються окремі природні, географічні, ресурсні, культурні та інші відмінності та переваги території для підвищення ефективності її економіки, вирішення соціальних питань [8].

ВИСНОВКИ

Методологія державного управління зазнає кардинальних змін, значний методологічний вплив здобувають ідеї багатовекторності розвитку, переоцінюється роль суб'єкта та об'єкта в процесах у бік більшої значимості суб'єкта.

Як показує проведений аналіз, основні зміни методології пов'язані з її гуманізацією, зближенням природознавства і соціально-гуманітарних наук, протилежних концептуально-методологічних підходів, розширенням застосування системного підходу і синергетики, статистично-ймовірних і квантово-релятивістських методів пізнання, поглибленням методологічної рефлексії в самих науках і галузях знання, удосконалюванням методів пізнання, підвищенням концептуального статусу гуманітарних наук, посиленням орієнтації методології на практику. Спостерігаються процеси універсалізації методології, становлення універсо-

логії як загальної методологічної дисципліни. Досить чітко визначилася тенденція до відмови від розгляду статичного об'єкта, що складається з елементарних цеглинок, пов'язаних між собою елементарними зв'язками, на користь розгляду об'єкта в динаміці як сукупності нелінійних процесів [4].

Таким чином, на основі проведеного аналізу можна зробити висновок що на сучасному етапі розвитку методологія дослідження механізмів публічно-приватного партнерства не повинна обмежуватись рамками лише однієї з фундаментальних економічних теорій або сучасних нетрадиційних концепцій. А методологічною основою досліджень державного управління в цій сфері повинен стати інтегральний підхід, який ґрунтується на різноманітті всіх теорій та течій, що дозволить розглядати публічно-приватне партнерство з різних точок зору. На нашу думку, в методології державного управління надалі буде відбуватись зміна акцентів у бік більшої значимості суб'єктів партнерства.

Література:

- Брайловський І.А. Моделі і механізми державно-приватного партнерства: реалізація в Україні: монографія / І.А. Брайловський. — Донецьк: ТОВ "Східний видавничий дім", 2014. — 376 с.
- Брайловський І.А. Теорія сумісно-розділених відносин як методологічне підґрунтя визначення категорії та формування механізмів державно-приватного партнерства [Електронний ресурс] / І.А. Брайловський // Схід: аналітично-інформаційний фаховий наукометричний журнал. — 2015. — № 1 (133). — С. 5—8. — С. 6.
- Гриценко А.А. Совместно — разделённые отношения: труд, собственность и власть / А.А. Гриценко / Экономика Украины. — 2003. — № 6. — С. 50—58.
- Державне управління: підручник: у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президенті України; ред. кол.: Ю.В. Ковбасюк (голова), К.О. Ващенко (заст. голови), Ю.П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. — К.; Дніпропетровськ: НАДУ, 2012. — Т. 1. — 564 с.
- Коддингтон А. Кейнсианская экономическая теория: в поисках главных принципов [Текст] / А. Коддингтон // Истоки. — М.: Высшая школа экономики, 1998. — Вып. 3. — С. 338.
- Колот А.М. Соціальна згуртованість суспільства як доктрина: основні засади, причини актуалізації, складові розвитку // Економічна теорія. — 2010. — № 1. — С. 18—28.
- Кривуц Ю.Н. Физиократы о свободе торговли и конкуренции // Вісник ХНУ. — 2011. — № 943: Серія: Економічна. — С. 189—195. — С. 192.
- Новаченко Т.В. Державне та приватне партнерство: український та міжнародний досвід: навч.-метод. матеріали / Т.В. Новаченко, Н.В. Піроженко. — К.: НАДУ, 2013. — 48 с.
- Чередниченко Г.А. Розвиток державно-приватного партнерства як фактор формування соціального капіталу в Україні / Г.А. Чередниченко // Проблеми конструкції і розвитку форм самоорганізації людських спільнот: збірник матеріалів IV-ої Міжнародної науково-практичної конференції (21—28 квітня 2011 р., м. Лондон і м. Київ). — Одеса: InPress, 2011. — С. 116-119. — Режим доступу: <http://gisap.eu/ru/node/486>
- Юрах В. Меркантилізм в історіографії розвитку теорій інвестицій та інвестиційної діяльності // Наукові записки. — Кіровоград, 2010. — Вип. 13. — С. 319.
- Якимец В.Н. Межсекторное социальное партнерство: основы, теория, принципы, механизмы: монография / В. Якимец. — Москва: Изд-во ИСА- РАН, 2004. — 384 с.

References:

- Braylovskyy, I.A. (2014), Modeli i mekhanizmy derzhavno-pryvatnoho partnerstva: realizatsiya v Ukraini [Models and mechanisms of state-private partnership: implementation in Ukraine], TOV "Skhidnyi vydavnychiy dim", Donetsk, Ukraine.
- Braylovskyy, I.A. (2015), "Theory-together separated by a relationship as a methodological basis of categorization and formation mechanisms of public-private partnerships", Skhid: analitychno-informatsiyni fakhovi naukovy zhurnal, vol. 1 (133), pp. 5—8, p. 6.
- Hrytsenko, A. A. (2003), "Jointly — separate relationships: labor, property and power", Ekonomika Ukrainy, vol. 6, pp. 50—58.
- Kovbasiuk, Yu. V. Vashchenko, K. O. and Surmin Yu. P. (2012), Derzhavne upravlinnia [Public administration], vol. 1, Nats. akad. derzh. upr. pry Prezydentovi Ukrainy, Dnipropetrovsk, Ukraine.
- Koddington, A. (1998), Keinsiianskaia ekonomicheskaiia teoriia: v poiskakh glavnykh printsypov [Keynesian economic theory: in search of the main principles], vol. 3, Istoky Vysshaia shkola ekonomiky, Moscow, Russia.
- Kolot, A.M. (2010), "The social cohesion of society as a doctrine: the basic principles of mainstreaming reasons that make development", Ekonomichna teoriia, vol.1, pp.18—28.
- Kryvuts, Yu.N. (2011), "Physiocrats on free trade and competition", Visnik ХНУ. Serii: Ekonomichna, vol. 943, pp. 189—195.
- Novachenko, T. V. and Pirozhenko, N.V. (2013), Derzhavne ta pryvatne partnerstvo: ukrainskii ta mizhnarodnyi dosvid: navch.-metod. materialy [Public and private partnership: Ukrainian and international experience: Teach method. materials], NADU, Kyiv, Ukraine.
- Cherednychenko, H. A. (2011), "Developing public-private partnerships as a factor in the formation of social capital in Ukraine", Problemy konstrukttsii i rozvytku form samoorhanizatsii liudskikh spilnot: zbirnyk materialiv IV Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii (21 — 28 kvitnia 2011 r., London i Kyiv) [Problems of construction and development of forms of self-organization of human communities: Proceedings of the IV-th International Scientific Conference (21 — 28 April, 2011, London and the city. Kyiv)], InPress, Odesa, Ukraine, pp. 116—119.
- Yurakh, V. (2010), "Mercantilism in historiography development theories of investments and investment activity", Naukovi zapiski — Kirovohrad, vol. 13, pp. 319.
- Yakymets, V. N. (2004), Mezhshektorne sotsyalnoe partnerstvo: osnovi, teoriia, pryntsypi, mekhanizmy [Intersectoral social partnership: the basis of the theory, principles, mechanisms], Izd-vo ISA-RAN, Moscow, Russia.

Стаття надійшла до редакції 03.03.2016 р.